

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MAGMA

Sayı: 38 • NİSAN 2018

Baykuş

— DOĞANIN GÖZÜYLE: TARİH —

Dosya

Benito Mussolini Diktatörün Yolu

Siyasi hayatına sosyalist olarak başladı. Hitabeti, üslubu ve iktidara yönelik yıkıcı eleştirileriyle İtalyan sosyalizminin en parlak simasıydı. Aniden yön değiştirdi; sosyalistken faşizmi keşfetti. Halkı özgürlüğe
Ücretsiz PDF Kitap Arsi - <https://arantey.org>
İtalyanların Duçe'si Mussolini'yi ve İtalya'yı felakete sürükledi.

Benito Mussolini

Diktatörün Yolu

Adını Mussolini vermiş olmasına rağmen, faşizm Mussolini ile doğmadı. Tersine Mussolini, "faşist bir anda" doğdu. Sosyalistken faşizme çark etmesinin sebebi de buydu. Liberallerin, muhafazakâr ve devletçi elitlerin, sermayedarların, büyük toprak sahiplerinin, kilise babalarının "komünizm korkusu", Mussolini'ye iktidar yolunu açtı. Onu zirveye çıkaran yol, faşizmin suç ve utanç güzergâhı, aynı zamanda felaketin yoluydu.

yazı: KEMAL TAYFUR

THEODOR ADORNO, AVRUPA FAŞİZM CEHENNEMİNE kapatılmadan önceki yıllarda sohbet ettiği politika uzmanlarının, akıllılar dediği aydınların, "faşizmin Batı'da olanaksız olduğunu" söylediklerini hatırlar; "böylesine aptal oldukları için akıllılar her yerde barbarların işini kolaylaştırmıştır" diye de ekler.

Şimdi aradan bunca zaman geçmişken faşist rejimler geriye utanç ve korkunç suçların ezici ağırlığından başka bir şey bırakmaksızın iktidar gezegeninin karanlık yüzüne sığınmış, sessizce kendisine yeniden ihtiyaç duyulacak anı beklediği sırada Adorno'nun akıllıları gibi, zamanımızın akıllıları da faşizmin artık imkânsız olduğunu söylüyor. Sağcı ve neo-faşist partilerin yükselişi ürkütücü olsa da, yabancı ve göçmenlere dönük korku ve nefret çığ gibi büyüye de Avrupa demokrasisinin bir daha faşizme sapmayacağına inanıyorlar.

Tarihi Enzo Traverso, dünyanın gidişatını değiştirmiş krizlerin, büyük tarihsel felaketlerin, örneğin Avrupa'yı esir alan faşizmlerin hiç de kaçınılmaz olmadığını söyler. Sadece 20. yüzyılın olaylarından bahsedeceksek 1. Dünya Savaşı kaçınılmaz değildi, Mussolini ile başlayıp Hitler ile zirveye çıkan diktatörlükler kaçınılmaz değildi, soykırımlar, cinayetler, atom bombası kaçınılmaz değildi.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteey.org>

Mussolini, eski Romalı bir fatih gibi başkentincaddelerinde atı üzerinde...

Aslında bircadde açılışı için burada gel gör ki Via dei Colli Caddesi'nin açılışı, faşist rejiminonuncu yıl törenlerinin birparçasıartık... Mussolini, başkent Roma'yı, faşist rejimin Roma İmparatorluğu'nun mirasçısı olduğunu kanıtlayacakşekilde dönüştürmeyi tasarladı. Eski Roma eserlerininortaya çıkarılmasının yanı sıra anıtsal yapılar inşa ettirdi. Böylece hem Roma İmparatorluğu'nun devamlılığını hem de faşist ulusal yenilenmeyi vurguladı. Geri planda Colosseum; faşist İtalya'nınimparatorluk rüyasının sem bolü...

SIYASET OLAĞAN mecrasında aarak 1. Dünya Savaşı sonrası Avrupa'yı saran demokrasidalgalı bizzat liberaller tarafından boğazlanmayı Avrupa sömürgelerindeki ölümcül pratiğiyle yüzleşseydi ve sömürgelerde yaşanan korkunç suçları sorgulasaydı faşizm daha doğmadan gömülmüş olurdu. Mussolini, sosyalist olarak başladığı politikacılığı Il Duce olarak taçlandıramayacak, muhtemelen açık saçık romanlar yazan komik bir figür olmaktan öteye gidemeyecekti. Hitler, fanatizminde ve nefretinde boğulacak, hatırlanmasını gerektirecek herhangi bir kimliği olamayacaktı.

Aslına bakılırsa adını Mussolini vermiş olmasına rağmen faşizm Mussolini ile doğmadı. Tersine, Mussolini, faşist bir andoddu. Liberallerin, muhtemelen Hitleri elitlerin, büyüktoprak sahiplerinin,

kilise babalarının; kısacası tam o anda Avrupa'nın üzerinde dolaşan komünizm hayaletine karşı çözüm ona çare arayanların ebeliğinde. Öyle ki sadece kıta Avrupa'sında değil, demokrasinin beşiği (!) Britanya ve Amerika'da, Churchill ve Roosevelt dahil iktidar şeflerinin, li beral entelektüellerin, toptan Amerikan

basınının desteğine hayranlığıyla.

Amerika'da o sıralar çok sevilen bir şarkının sözlerine bakın: "Sen en büyüksün! / Sen büyük Houdini'sin! / Sen en büyüksün! / Sen Mussolini'sin!"

O kadar büyüktü ki Mussolini, "Amerika'ya da böyle bir lidere gerekiyor" diyen manşetler atıyordu Ame-

Roma Yürüyüşü, gerçekte güçlü bir güç gösterisiydi ama sonradan faşist mitolojinin en önemli ögesi oldu. Mussolini, seçim kazanarak değil (partisi mecliste küçük bir azınlık), bir komplo sonucu iktidarı devralmış ve yürüyüşü bir "devrim" gibi nitelendirerek iktidarı meşruiyet kazandırmak istemişti. Fotoğraf, Mussolini ve faşist liderleri, milletlerin gıyisi "kara gömlek" leylüyüşü sırasında gösteriyordu. Gerçekte Mussolini, Roma Yürüyüşü'ne katılmadı (üstte).

Mussolini, Habeşistan'ı işgal edip bir soykırıma imza attıktan sonra Hitler ile birlikte faşist Franco'yı desteklemek üzere İspanya İç Savaşı'na bulaştı. Hitler ile ilk ortaklığıydı ve bunu 1936'da birdostluk paktı izledi. Mussolini'nin daha sonra Mihver Güçleri diye berabardır bir mitoloji sürükledik. 1938'de Hitler'ya yazdığı mektupta Mussolini, yine on aitt "Avrupa faşist olacaktır" sloganıyla karşılıklı (sağda).

Bir tek solcular, komünistler sevmemişti faşist Mussolini'yi; üstelik onların eski yoldaşydı. Ne var ki onu solculuk zamanlarından tanıyan sosyalistler, faşizm projesinin hem İtalya hem dünya için ne denli büyük tehlike içerdiğini başlangıçta yeterince kavrayamadı.

rikan basını. O modern Sezar'dı; Tanrıonu "İtalya'nın kaburgasından yaratmış"tı; "yönetim anlayışında ilk yeni ideali temsil ediyordu; bir "kültür kahramanı"ydı. Habeşistan'ı işgaledipsivil halka karşı kim-yasalgazkullanmışsada "o zenciler Habeşistan'ı boa yılanlarından nasılseslim aldılarsa Mussolini'nin de o toprakları onlardan almaya hakkı var"dı. Amerikan çelik endüstrisinin bir numarası US Steel'in başkanına göre, dünyanın yaşayan en büyük adamıydı. New York Times'ın 1926'da bildirdiğine göre, diktatörle yönetilen hükümet şekli en güzel ve en güçlü yönetim şekli ama tabii doğru diktatörü bulursanız... Ne şanslıydıİtalyanhalkı, doğrudiktatörübulmuştu!

Winston Churchill, Britanya'nınefsanevibüyük adamıydı. Onun da kafa kafa geleceği bu adamın

hayranıydı; "yaşayan devlet adamları arasında Mussolini'nin dünyanın en büyükyasa koyucusuolduğunu"söylemişti. Aslında sınırlı iktidar sahibi olarak demokrasiye karşı, iktidarın hiçbir kayıttesınırtanımadığıdiktatörülüğü tercih ediyordu. Bu belki her iktidar erbabının özlemidir ama söylenene göre Freud, Mussolini'ye baktığı anda cinayetleri teşhis edecek psikanalizdehasıbile, bu "yöneticive kültür kahramanını selamlamaktan" geridurmamıştı.

Bir tek solcular, komünistler sevmemişti faşist Mussolini'yi; hem Avrupa'da hem Amerika'da ve doğal olarak İtalya'da; üstelik Mussolini onların eski yoldaşydı. Ne var ki onu solculuk zamanlarından tanıyan sosyalistler, faşizm projesinin hem İtalya hem dünya içinne denli

lı yükselişini ya önemsemediler ya da bir "dönek" olduğu için küçümsediler. Gelgelelim Mussolini'nin kitleleri etkileme ve yönlendirmedeki yeteneğini çokuzaklardanfark eden Lenin, onun sosyalizmi terk edip yeni sulara açılmasını "sosyalist hareketin önemli bir kaybı"olarak değerlendirmişti.

Peki kimdi bu Mussolini? Bugün hakkında yazılanlara, yönetimtarzı ve politikallarına ilişkin değerlendirmelere bakıldığında, son derece sığ, dar görüşlü, ekonomi ve özellikle dış politikada bilgisiz, her sıradan yöneticide olması gereken olumsuzluklarıgörmeye ve bütünüdeğerlendirme yeteneklerinden yoksun bir fenomenle karşılaşıyoruz. Buna karşılık kendini adanmışlığı, hitabet yeteneği, kitleleri coşturan ve politikalları hayal gücüyle kurma ve söylemekteki hüneri, fir-

satçılığı, nasıl keşfettiği bilinmez ama insanın karanlıkta kalan ya da bastırılmış güdülerini uyandırma becerisi, bir paranoyak olarak kitlelerin paranoyasını, yabancıya, ötekine, farklı olana ilişkin düşmanca korkuyu vicdansızca deşmesi, bilince değil inanca seslenmesi onu zirveye taşıyan başlıca özellikleriydi ve bunlar, tastamam bir diktatörün özellikleriydi, istisnasız her diktatör aşağı yukarı böyleydi.

Aslına bakılırsa büyüklük hastalığına yakalanmış bir cüceydi ve bu hastalıktan mustafazade bir diktatör gibi ihtişamının, karşı konu-

lamazlığının, tüm topluma diz çöktürme gücünün kendisinden değil iktidarın dev aynasından kaynaklandığını göremedi. Bu bakımdan onu zirveye çıkaran yürüyüş, sonu aşağılayıcı bir idamla biten yürüyüşle bir ve aynıydı. Yolu felaketin yoluydu; kötülüğün, gaddarlığın, barbarlığın, vicdansızlığın, düşmanlığın yoluydu.

Parlak Başlangıç

Tuhaf olan şu ki Mussolini bu yola bir sosyalist olarak çıktı. Sosyalist-
demirci ustası olan baba Alessandro

Mussolini'nin 1935'teki Habeşistan işgali eşi görülmedik bir gaddarlıkla yürütüldü. Sivil halkı yönelik kimyasal gaz saldırıları ve sürekli bombardıman, faşist çetelerin yürüttüğü kitlesel katliamlar, kadınlara sistemli tecavüz, toplama kampları yüzbinlerce ölüme neden oldu. Çok değil, birkaç yıl sonra, Habeşistan'da ve dünyanın tüm sömürgelerinde yaşanan bu ırkçı şiddet, faşistler tarafından Avrupa'ya taşındı. Habeşistan'da yerli halktan insanların, Mussolini posterini taşıyan bir fotoğraf aslında bir propaganda mizanseniydi (solda üstte).

Mussolini oğluna üç isim birden vermişti: Benito Amilcare Andrea. Benito'yu, Meksika'nın devrimci başkanı Benito Juarez'den, diğer iki ismiyse İtalyan anarşistler Amilcare Cipriani ve Andrea Costa'dan almıştı. Benito, ilk sosyalist fikirleri doğal olarak babasından edindi. Babasının sosyalizm konusunda çok tutkulu olduğunu ve akşamları kendisine Marks'ın Kapital'i'nden bölümler okuduğunu söylemişti. Şiddet ve disiplinsizlik, babasından ve içine doğduğu ortamdan öğrendiği ilk şeylerdi. 1901'de, 18 yaşındayken diplomasını aldı ve öğretmenliğe başladı. Sonra gönüllü sürgün olarak aslında askerlikten kaçmak için kendini İsviçre'ye attı. Kant, Nietzsche, Spinoza, Kropotkin, Hegel, Kautsky, Sorel gibi düşünürleri burada tanıdı ama hiçbirinin görüşlerini tam olarak özümseyemedi; onlardan sadece hoşuna giden fikirleri topladı ve hiçbir tutarlılığı olmayan siyasi görüşler oluşturdu. Teorideki yetersizliğini cazibesi ve hitabet yeteneğiyle kapattı.

Kültürel bakımdan silahlanmış Mussolini, 1904'te İtalya'ya döndüğünde Sosyalist Parti'nin üyesiydi.

Askerliğini yaptıktan sonra kendini tamamen siyasete adadı. Onun sosyalizmi kültürü gibiydi; bulanık ve belirsiz: Tamamen kendisi tarafından oluşturulan bir uydurma, nevi şahsına münhasır bir sosyalizm. Anarşizmi sendikalizmle, Kropotkin ve Blanqui'yi Marks ve Engels ile buluşturduğunu düşünüyor, sosyalizmin ana öğretisi eşitlikçiliği reddediyordu. Yine de sosyalist çevrelerde dikkat çekti, yazıları beğeniyle okundu, alkışlandı ve konuştuğu her yerde hayranlıkla dinlendi. Dine, kiliseye, krala (kral kimseye yararı olmayan bir vatan-

daştı), militarizme ve reformizme saldırımda "uzmanlaşmış"tı. Saldırıları aşırı ve şiddetliydi; özellikle de din ve Kilise konusunda. İsa'ya "cahil Yahudi" diye hakaret ediyor, Tanrı'ya meydan okuyor, herhangi bir dine inananların sosyalist partide yer alamayacağını söylüyor, Kilise'yi her türlü ahlaksızlık ve yolsuzluğun kaynağı olarak suçluyordu. Yetmemiş, Kardinalin Metresi Claudia Particella adında açık saçık bir roman da yazmıştı.

Aynı zamanda sıkı bir savaş karşıtıydı. 1911'deki Libya işgaline karşı, halkı isyana çağırırdı. Bundan dolayı

Mussolini, faşizmin isim babasıydı ve Hitler ona çok şey borçluydu. Pek çok jest gibi Nazi selamı da Mussolini'nin Roma selamıyla aynıydı. Mussolini, tokalaşmayı burjuva selamı, kucaklaşmayı solcuların selamı olarak değerlendiriyor ve Roma selamının "daha hijyenik, daha estetik ve daha kısa" olduğunu söylüyordu. Almanyalı'ya ziyaretinde Mussolini ve Hitler, halkı birlikte selamlamıştı (üstte).

Habeşistan'ın işgali korkunç bir soykırım girişimi olmasına karşın eleştirir bir yana, tüm Avrupa'da sömürgecilik için yiceltimesinin aracı oldu. Avrupa'nın imparatorluk kimliğinin propagandası için, Hitler'in İtalya'ya yaptığı ziyaretin propagandası için, bu propaganda posterleri Belçikalıların eseriydi (solda).

•

Mussolini'nin faşist projesi yenibirtoplumve yeni birinsanyaratmaktansözüydü. Bunun içinde hayat tarzınınideğiştiriyor, özel hayatlakamusal yaşamarasındaki her ayrınmı ortadankaldırıyordu. Siyasetten ekonomiyek her şey irade sorunu olarak görülüyor, manevi vecemaatçiatlımlarla sorunlaraçözüm aranıyordu. Mussolini'nin, "halk yabancı ekmeğe köle olmaktan" kurtarmak için başlattığı Buğday Savaşı bututumunbir örneğiydi(üstte).

İtalya'nın Habeşistan macerası eskiye dayanıyor. İlkolarak 1896'da iş gale kalkışmış amaşağılayıcı bir yenilgi almıştı. Mussolini'nin 1935 iş gali, İtalya'nınprestijini geri getirdi. Posterdeİtalya Kralı Emanuele Habeşistan(Etiyopya) imparatoru, Mussolinide imparatorluğun kurucusuolarakilan ediliyor(sağda).

Faşist yönetim için en önemli propaganda aracı radyo ve sinemaydı. Radyo, Duçe'ninçenesiydi. Mussolini, filmlere ve propaganda içinözel hazırlanmış haber filmlerine de özel önem veriyordu. Mussolini, 1937'de Eğitim Filmleri Enstitüsü'nün temelataatörendine görünüyor. Temel taşıtanatörende, İtalya'nın faşist devletin 16. yılıazatınışa(sağduştte).

yargılandı, beş ay ceza aldı ve cezaevinden siyasetin parlayan yıldızı olarak çıktı. O gün sosyalist liderlerden biri onu, "Benito, sen İtalyan sosyalistlerinin duce'sisin" diye selamladı. Ne var ki Benito, birkaç yıl sonra, sosyalistlerin değil faşistlerin ducesi (lider, şef) olacaktı ama o sırada bunu kendisi de bilmiyordu.

Mussolini, çeşitli sosyalist gazetelerde yazılar yazdıktan sonra Sınıf Mücadelesi adını verdiği kendi gazetesini çıkarmaya başladı. Gazetenin büyük başansı, onun etkili bir siyasi figür olarak ülke çapında tanınmasının yolunu açtı. 1912'de aniden İtalyan Sosyalist Partisi'nin resmi yayın organı oldu. En etkili gazetesi Avanti'nin yayın

yönetmenliğine getirildi. Henüz 29 yaşındaydı. Okuyucuyu kıskırtan sert ve vahşi söylemini gazeteye taşıdı; antiemperyalist, savaş karşıtı görüşler doğrultusunda yürüttüğü polemikçi tutum, sosyalist saflarda müthiş bir heyecan yarattı. Uzun süredir etkisiz, vasatlıkla yükümlü partiye dinamizm kazandırdı, devrim

ihtiyacını körükledi ve kısa zamanda gazetesinin satışını iki katına çıkardı.

Sosyalistten Faşiste

Mussolini artık sadece İtalya'nın değil tüm Avrupa'nın önde gelen sosyalist önderlerinden biriydi ve 1914'te ölseydi Avrupa solunun büyük isimlerinden biri olarak tarihe geçecekti. Fakat Mussolini'nin kemiklerine işlemiş fırsatçılığı, onu ani ve keskin bir dönüşüme zorladı. Avanti'nin savaş karşıtı editörü, birdenbire savaş destekçisi hatta kıskırtıcısı oldu. Burada belirtilmeli ki 1. Dünya Savaşı öncesi Avrupa'da pek çok sosyalist parti ve önder savaşı desteklemişti ve Mussolini istisna değildi. Onu diğerlerinden ayıran şey, savaşı desteklemekten öte aşırı milliyetçi bir yol izlemeye başlamasıydı.

Mussolini'nin tavrı partide türbülans yarattı. Avanti'deki bu ateşli savaş propagandası da neyin nesiydi? Daha düne kadar onu alkışlayan sosyalistler, kim rüşvet verdi ona, diye soruyordu. "Chi paga?" Mussolini kendini savunurken solculuğuna halel gelsin istemiyordu: "Hayatımın on iki yılını partiye vermiş olmam, sosyalist inancımı yeterince garanti eder" diyordu. "Beni bu sevdadan vazgeçiremezsiniz. Ben bir sosyalistim ve hep öyle kalacağım." Sosyalistlere şirin gözükmek için elinden geleni yaptı, "benden nefret ediyorsunuz çünkü beni hâlâ seviyorsunuz" diye serzenişte bulundu, savaşı devrim için desteklediğini söyledi ama partiden ve Avanti'nin editörlüğünden kovul-

İtalyan sosyalistlerinin etkili yayın organı Avanti'nin savaş karşıtı editörü Mussolini, 1914'te büyük savaştan hemen önce birdenbire savaş destekçisi hatta kıskırtıcısı oldu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsları - <https://rantey.org>

mayı önleyemedi.

Artık tek başına olduğu sanılıyor; hakaretleriyle yeterince incittiği liberallerin, kralcılarının, gericilerin önüne atılmıştı. Mussolini'ye açılacak bir tek kapı yok gibiydi. Öyle olmadığı çabucak anlaşıldı. Avusturya'ya savaş açılmasını isteyen bir yayıncının ve bir silah şirketinin mali desteğiyle İtalyan Halkı adlı gazeteyi çıkardı. Gazetenin ilk amacı devrimcileri savaşı desteklemeye ikna etmektir. Mussolini, yeni ve bağımsız bir hareketin haberini buradan verdi; yeni güçlere, gide-rek radikalleşen orta sınıf gençlere yaklaştı ve kısa sürede onların ulusal sözcüsü haline geldi. Enternasyonalizmin yerine milliyetçiliği, anti-militarizmin yerine militarizmi, devrim yerine burjuva devletin agresif restorasyonunu ikame ettiği ilk faşist programı şekillendirdi. Aşırı milliyetçi yazılarında beliren faşist görüşler, ilk kez buradan İtalyanların zihnine su tohumu atıldı. Böylece kendini tersine çevirdi.

❖

Anıtsal mimari eski zamanlardan beri iktidarların bir güç gösterisiydi. Faşizm buna, mimari aracılığıyla kitle kültürünü dönüştürme çabasını ekledi. Mimari, ulusu oluşturma bir aracına dönüşürken, lideri ve devleti yücelten binalar ve heykeller kamusal alanları doldurdu. Roma'daki Uygurlik Sarayı, eski Roma'nın mimari mirasını temsil eden modernist ve kübik bir yapıydı (solda en üstte).

Floransa'daki Mussolini Forumu, faşist harekete kazandırılacak gençlerin eğitimi için tasarlanıp kurulmuştu. Stadyumun tribünleri mermerdendi ve 40 metre yüksekliğinde 60 heykelle süslenmişti (solda üstte).

Faşist rejim görsel politik kültüre çok önem veriyordu. Hitler'in İtalya'yı ziyareti sırasında kurulan anıtsal tak, faşizmin iki lideri Duçe ve Hitler'i yüceltiyor(üstte).

İtalyan işçi hareketi için bir "Yahu-da"ydı artık, "hain ve dönek".

Mussolini, İtalya savaşa girince orduya katıldı, 1917'deki eğitim tabikatları sırasında yaralandı. Sonradan bu savaş deneyimi ve gaziliği, savaş artığı askerleri etkilemek için çok işine yarayacaktı. Ona göre, "askerler işçiler gibi değil, sınıf mücadelesi yapmıyor, İtalya için savaşıyorlardı". Disiplinli ve fedakarlık yapmaya hazır bu insanlar, Mussolini'nin "askerler gibi değil, sınıf mücadelesi yapmıyor, İtalya için savaşıyorlardı" diye ifade ettiği rejimin

müstakbel yöneticileri olmalıydı. Nitekim bu savaşnesli, şiddeti man-tığa, eylemi söze tercih eden savaş artıkları, sadece İtalya'da değil, tüm Avrupa'da faşist ve sağcı hareketle-re katıldılar.

İtalya savaştan galip çıkan taraf-taydı fakat savaş İtalyan toplumu-nu tam bir yıkım ve sefaletle sürük-lemişti. Yaklaşık 500 bin askerini kaybetmiş, büyük emperyalistler İngiltere ve Fransa'nın oyununa gelmişti ve savaştan beklediği ga-nimeti alamamıştı. Ülke öfkeye ve

Devrim ve sosyalizm korkusuyla yatıp kalkan, sırf çıkarları uğruna kendi sınıfsal geleneklerine ve değerlerine bile ihanet eden egemenlerin ve faşist partinin bu ortak komplosu Mussolini'yi başbakan koltuğuna oturttu.

devleti samimi bir şekilde savunmasıydı. Mussolini, "disiplin kesinlikle sağlanmalıdır" diyordu, "Kabul edilmediğinde dayatılır." Artık sosyalist olarak anılmak istemiyordu: 1919'da "bir doktrin olarak sosyalizmin öldüğünü, sadece bir kin gibi var olmaya devam ettiğini" hissettiğini söyledi. Ona göre 20. yüzyıl faşizmin çağı olacaktı.

Roma Yürüyüşü

Tek başına Faşist Parti, Mussolini'ye yetmedi. Çünkü "bir rejim biçimi olarak faşist tohumlanma vaki olduğunda, şiddet hazır ve nazırdır." Mart 1919'da Eylem Mangaları adı verilen milis hareketini kurmasının sebebi buydu. Kara Gömlek-

liler olarak da bilinen ve militan gençlerden, eski askerlerden, polis teşkilatında yuvalanmış faşistlerden oluşan bu birlik, Mussolini'nin ihtiyaç duyduğu terörü yaymakla görevliydi. Mussolini, uçan kama diye nitelediği bu katilleri grevci işçilere, sosyalistlere, toprak sahiplerine karşı mücadele eden köylülere saldırttı. İtalyan Yarımadası'nda bolca kan döktürdü ve sosyalizme ihanetini tamamladı. Faşistlerin başlattığı bu iç savaşta, çoğu solcu iki bin kişi öldürülmüştü.

Bu barbarlık, ne yazık ki kilit yönetici sınıflar ve gruplar; sanayiciler, toprak sahipleri, ordu, monarşi ve Kilise tarafından açıkça desteklendi. Liberaller bu suç ortaklığının mimarı oldu. Bu aptallığın tek sebebi sosyalizm korkusuydu. Çok sayıda polis, kamu görevlisi, yargı ve parlamento üyesinin faşizme sıcak bakmasının nedeni de bu korkuydu. Kısa zamanda onlara, istikrarsızlıktan şikâyetçi mühendisler, teknokratlar, şirket yöneticileri de katıldı. Rus Devrimi'nin çalışan kitleler üzerindeki büyüleyici etkisi Torino'da işçilerin, Po Vadisi'nde tarım çalışanlarının hızla sosyalist saflara kayması, İtalya'nın kale muhafızlarındaki bu korkuyu (tüm Avrupa'da olduğu gibi) öylesine derinleştirdi ki demokrasi feragat edilmesi gereken, ihmal edilebilir bir ayrıntı gibi göründü. Kendilerini "ya devrim, ya diktatörlük" ikilemi içinde bularak

hiç ihtiyaç olmayacaktı.

Bu koşullar altında Mussolini'nin Faşist Partisi 1921 seçimlerinde ancak 35 milletvekili çıkarabildi. Bu Mussolini için büyük zaferdi ama İtalyan toplumunun henüz faşistlere kucak açmadığını gösteriyordu. Aslında çok sonrasında, faşizm kurumlaştığında bile İtalyanların çoğunluğunun faşizmi destekleyip desteklemediği konusu bir muammadır. Çünkü Mussolini seçim kazanarak iktidara gelmiş değildi, mecliste hükümet kurmaya yetecek bir çoğunluğu yoktu. Ama hırsla iktidarı istiyordu.

Bu fırsatı 1922 yazında yakaladı. Faşistlerin bitmeyen saldırıları ve hükümetin ilgisizliği sendikaları

❶ **Faşist diktatörlüğün** kuruluşunun onuncu yılında (1932) Roma'da düzenlenen sergi baştansona bir propaganda etkinliği idi. Sergi iki yıl boyunca açık kalmıştı. Katalog kapağında Mussolini büstünü çevreleyen DU-CE heceleri, halkın lidere seslenişini temsil ediyor (en solda altta).

Faşist yeni inşandışı olmak yerine eyleyen, spor yapan, vücuduna bakan, insandı. Bedenini inşasıyla ulusun inşası örtüştürülürdü. Faşist gösterilerin temel unsuru olan geçit törenlerinde bunavurguyapılır, disiplin vedüzen mükemmel bir kareografik koordinasyon olarak sunulurdu (solda altta).

Faşist diktatörler, kitleleri siyasetin pasif izleyicileri değil, aktif aktörleri olduğuyanılsamasını vererek sefer ber eder. Bunu yaparken onları salt dekoratif biçime indirir. Disiplin, düzen ve hiyerarşinin egemen olduğu ayinsel törenler ve gösterilerle kitleleri millileştirir. Mussolini'nin Roma'da Piazza Venezia'da onbinlere her hitabı kolektif birayın olarak gerçekleşiyor (solda).

yüşü bekliyordu. Kral, yürüyüşün ardından Mussolini'ye beklediği telgrafı çekti. Onu hükümeti kurmakla görevlendirmişti. Roma Yürüyüşü bir eylem olmaktan çok aslında bir tehdit ve şantaj ifadesiydi ama sonradan, seçimle elde edilen bir meşruiyet edayanmayan İtalyan faşizmi için çok kullanışlı bir mite dönüş-türüldü. Devrim korkusuyla yatıp kalkan, sırf çıkarları uğruna kendi sınıfsal geleneklerine ve değerlerine bile ihanet eden egemenlerin ve faşist partinin bu ortak komposu Mussolini'yi başbakan koltuğuna oturttu. O çok ihtiyaç duydukları düzen ve otoriteyi tesis edecek adamı bulmuşlardı. Bedeli çok ağır olacaktı... Mussolini cinayetlerle iktidara yükselmişti, iktidarını korumak için daha çok cinayet işleyecekti. İtalyan halkını gelince Mussolini'yi onlar seçmemişti ama ona karşı diren- as Kuvvay-ı Milliye'nin kabullenerek faşizmi normalleştirdiler.

genel grev çağrısı yapmaya zorla- dı. Mussolini, hükümet grevi dur- durmazsa faşistlerin durduracağını ilan etti. Ne de olsa bu konuda deneyimliydi. Daha önce yaşanan grevlerde Kara Gömleklileri grev kırıcı olarak kullanmıştı. Dedikli- ni yaptı, grev başladığı gün kırıldı. Faşist milisler tramvay ve otobüs- leri kullandılar, trenleri zamanında kaldırdılar. Fabrikalardaki grevci işçilere saldırdılar. Mussolini kü- çük bir partinin düzenini sağlama- rağmen etkinliğini kanıtlamıştı,

yeni bir seçime de gerek yoktu; ik- tidar halka dayatılmalıydı.

Ekim 1922'de, faşistlerin iktidara gelmesine vesile olan ve adına Roma Yürüyüşü denen güllünc güç gösteri- si, iktidara el koymak üzere tezgâh- lanmış bir eylemdi. Napoli'de topla- nan 40 bin faşist, dört faşist önderin komutasında dört koldan Roma'ya yürüyecikti. Mussolini, yürüyüşe katılmayıp Milano'da kalmayı tercih etti; işler umduğu gibi gitmezse sını- as Kuvvay-ı Milliye'nin kabul- Düzenin egemenleri de bu yürü-

LA DIFESA DELLA RAZZA

"Sempre la confusione delle persone
principale fu del mal delle civiltà"
(Dante - Paradiso 13)

ANNO I - N. 1 - SPEDIZIONE IN ABB. POSTALE 5 SESTO 11/1

SCIENZA DOCUMENTAZIONE POLEMICA

DIRETTORE TELESIO INTERLANDI

❶ **Faşist İtalya**, sömürgelerde fillen ırkçı bir politika uygulamasına karşın, "İrk Ayrımı Yasası" nı geçikerek 1938'de yürürlüğe soktu. Buyasayla Ari sayılmayan İtalyan Yahudileri önce kamu görevlerinden mahrum edildi, savaş sırasında da Nazi toplama kamplarına gönderildi. O yıla ait bir derginin kapağı, grekoromen hatlara sa hip İtalyan'ı, Yahudi ve Afrikalıdan kılıçla ayırıyor (üstte).

Führer ve Duçe bir arada. Hitler için Mussolini faşist hareketin örnek alması gereken kişiydi. İlk buluşmalarında Mussolini üniforması ve ihtişamıyla herkesi büyülemişti. Hitler, bu tür lider buluşmalarına bir daha asla sivil giyimle çıkmadı. Herkisi de bu buluşmaların İtalya'da bir ülke liderliğine yükselmişti (sağda üstte).

Faşist Diktatörlük

Kral, Mussolini'yi bir hükümet kurmaya davet ettiğinde, faşist hareket görece zayıftı. Mussolini'nin ilk hükümeti, diğer partilerin üçüyle kurduğu bir koalisyondu. Onların, özellikle de liberallerin desteği olmasa Mussolini'nin başbakan olması olanaksızdı. Ama bu haliyle başbakanlık, içi boş bir piramidin tepesinde oturmak gibiydi, her an tepetaklak olabiliirdi. Meclisi denetim altına almadan iktidarı yürütemeyecekti.

❷ Bu liberallerin tepesi sürmeye başladığında Mussolini iktidarı ekonomi-

nasını meclisten geçirdi, anayasal kuralları çiğnedi ve hileli 1924 seçimlerinde çoğunluğu elde etti. Sosyalist lider Giacomo Matteotti'nin faşist haydutlarca öldürülmesi üzerine yaşanan krizi fırsata dönüştürdü; özgürlükleri bastırdı, bireysel ve kamusal hakları sert bir şekilde engelledi, başvurduğu şiddet ve terörü erdemli eylemler olarak yüceltti. Muhalefeti yok etti, partileri yasakladı ve açık diktatörlüğü uygulamaya koydu. Hükümeti Il Duce'nin yani kendisinin kararlarını uygulayan, parlamentoya karşı sorumsuz bir organa çevirdi. Rejimi eleştirenlerin yurttaşlık haklarını kaldıran, basın özgürlüğüne son veren, "en faşist yasalar"la diktatörlüğünü pekiştirdi. Sırf toplumsal desteğini genişletmek amacıyla sosyalistken hakaretlerle saldırdığı Vatikan ile anlaşma yoluna gitti. Papa Pius XI, yıllık geliri dört kat artıran cömertliğinden dolayı Mussolini'nin "ilahi imanla" gönderildiğini dünyaya ilan etti.

Papa olayında olduğu gibi Mussolini aslında tüm düzen güçleriyle uzlaşmıştı. Öyle ki kimi faşist radikaller buna tepki göstermiş ve tabii ki tasfiye edilmişlerdi. Engüçlü ekonomik gruplar kazançlarını kat kat artırmışlardı. Mussolini'yi iktidara getirmişler, meyvelerini topluyorlardı. Aslında faşist söylemin tersine faşizm uygulamada çalışan sınıfların dostu olmadı. Daima patronlardan yana oldu; işveren birliklerine izin verirken işçi sendikalarını kapattı. Eski zenginler ve rejime sıkı sıkıya bağlı yeni zenginler grubu, İtalyan tarihinde benzeri görülmemiş bir ekonomik güç elde eder ve muazzam kişisel servetler biriktirirken çalışan çoğunluğu yaşam standardı dibe vurdu. Kişi başı günlük kalori tüketiminde İtalya, Avrupa ülkeleri arasında sonuncuydu. İtalyan işçisi ortalama geliri, İngilizlerin üçte birinden daha azdı. Mussolini iktidarı ekonomi sorunlarıyla görmezden geldi

ya da irade sorununa döndürdü; siyasette olduğu gibi ekonomide de kahrmanca ve militarist projeler geliştirdi. "Buğday Savaşı"nı, "Liret Savaşı", onu da "Ulusal Ürün Seferi" izledi ama ekonomi düzelmedi. Yeni düzen sadece kaplama malzemesiydi; faşizm ekonomide sessizce liberal öncellerinin izinden yürüyordu.

Sorunlar umurunda değildi Du-ce'nin; herhangi bir hoşnutsuzluk da görmüyordu. İktidardaki onun- cu yılını doldurduğunda artık onu frenleyebilecek bir güç de kalma- mıştı zaten. Koltuğunda güvenle oturuyor, orta sınıflardan ve dış dünyadan gelen desteğin tadını çı- karıyordu. Halkına şimdi Üçüncü Roma'yı müjdeliyordu. Yeni bir çağ başlamıştı ve bu yeni çağın birinci yılı1922'ydi;onuncu yılı1932.

Bu Yeni Roma hülyası boşuna ortaya atılmadı. Rejimi saran yol- suzluk ve ahıksızlıklar, şiddet ve baskıy, ekonomik başarısızlıklar gizleyecek bir sihirbazlık numara- sıydı. Hoşnutsuzluğu dışa yansı- tmanın en iyi yolu. Faşist devlet kabına sığmıyordu ve 1935'te Ha- beşistan'ın işgaliyle faşist impara- torluğa dönüşmüştü. "Çarpışmalar, çabuk bir zafere umarsızca gereksi- nim duyan İtalyanlar tarafından gö- rülmemiş bir gaddarlıkla yürütüldü. Gaz, kimyasal savaş ve sürekli bom- bardmanın yanında, İtalyanların birkaç yıl önce Libya'da Senussilere karşı kullandıkları tutuklama ve topla- ma kampları, burada da muazzam sayıda ölüme neden oldu. On binler, belki de yüz binlerce Etiyopyalıya karşılık yaklaşık üç bin İtalyan ya- şamını yitirdi. Zafer Mussolini'nin hükümdarlığının zirvesi, faşist im- paratorluk için bir altın çağ oldu."

Tarihçi Mark Mazower, Habeşis- tan'da yürütülen katliam ve ege- menlik altına alma uygulamalarının birkaç yıl sonra Faşistlerin Avrupa halklarına karşı yaptıkları tah- bercisi olduğunu söyler. Mazower ile

birlikte pek çok tarihçi ve düşünürün de belirttiği gibi faşizm Avrupalıların bir icadıydı ama Avrupa'da icat edil- memişti. Avrupa'nın sömürgelerdeki genel pratiği idi ve Mussolini'nin fa- şistleri ve de asıl olarak Hitler'in Na- zileri tarafından yuvaya, Avrupa'ya taşınmıştı. Avrupalıların Afrikalılara yaptığı gibi faşizm Avrupalılara Afri- kalıymış gibi davranmıştı.

Mussolini'nin Habeşistan sa- vaşını Arnavutluk'un işgali izledi. Bu kolay başarılar onu Avrupa ha- ritasını yeniden çizme heveslisi Hitler'in kesin gördüğü başarısına ortak olmaya itti. İtalya, önderinin oldubittisiyle kendini 2. Dünya Sa- vaşı'nın içinde buldu. Böyle büyük bir savaşın gereklilikleri vardı: Mo- dern sanayi, modern ordular ve halk desteği. Mussolini'de bunların hiç- biri yoktu. Haziran 1940'ta savaşa giren İtalya tüm cephelerde üst üste yenilgiye uğradı; sömürgeler kaybe- dildi. Faşist rejime karşı ilk tepkiler işçi sınıfından geldi. Yaygın grevler 1940'ta Hitlerin Roma'ya dönüşü üzerine Mussolini, 1943'te istifaya

zorlandı. Faşist rejim kurulduğun- dan daha hızlı bir şekilde çöktü. Yeni İtalyan yönetimi Müttefiklerle koşulsuz ateşkes imzalayınca Hit- ler İtalya'nın kuzeyini işgal etti. Gü- neyde sosyalist ve komünistlerin ağırlıkta olduğu bir yönetim, kuzey- de Nazi işgalinin kukla rejimi olarak Salo Cumhuriyeti doğdu. Mussoli- ni bu kukla rejimin şefi olarak son kötülüğünü sahneledi. Ülkesini iki yıl daha işgal ve iç savaşın girdabi- na sürükledi. Savaş bittiğinde Al- man askerlerinin arasında Alman üniformasıyla ülkeyi terk etmek isterken konvoyu kontrol eden Par- tizanlardan birinin onu tanınmasıyla yakayı ele verdi. 28 Nisan 1945'te sevgilisiyle birlikte bir duvar dibin- de kurşuna dizildi, cesetleri idam edilen diğer faşistlerle birlikte Mi- lano'da bir meydanda ayaklarından asılarak teşhir edildi. Tarih onu acımasızca ama haklı olarak bir ke- nara itti. İtalya olabildiğince çabuk unuttu onu; izlerini sildi ama vesile buldu ve 1946'da İtalya'yı ve Avrupa'yı saran gök kubbeye asılı kaldı. 2

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Fagizmin Dehası adlı heykel, Paris'te düzenlenen bir uluslararası sergide İtalyan pavyonunun önündeydi.